

BUDOWANIE KULTURY POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA

Różne społeczeństwa pod wpływem własnej tradycji, kultury oraz warunków ekonomicznych inaczej definiują prawa człowieka. Każde społeczeństwo potrzebuje wspólnej płaszczyzny, na której jednostki, władze, organizacje pozarządowe oraz osoby prywatne mogą spotkać się, by podjąć współpracę na rzecz ogółu, jak i ustalić zasady związanego z nią postępowania.

Zjawisko to możemy nazywać społeczeństwem obywatelskim lub domeną publiczną. Jest to płaszczyzna, na której otwiera się możliwość budowania kultury i instytucji społecznych realizujących standardy ochrony praw człowieka. W niektórych krajach, przede wszystkim Zachodu, ta publiczna przestrzeń jest silnie wykształcona, choć nie jest całkiem zabezpieczona przed naruszeniami. W innych częściach świata płaszczyzna ta istnieje, nie stanowi jednak trwałej części życia obywatelskiego. W niektórych społeczeństwach jest ona natomiast bardzo słaba i znajduje się pod przemożnym wpływem państwa, co wyrzuca jednostki poza nawias publicznego zaangażowania, skłaniając je do poświęcenia się życiu prywatnemu zamiast działalności społecznej. Bez społeczeństwa obywatelskiego, bez owej przestrzeni publicznej, brak jest aktywności obywatelskiej, a ochrona prawa człowieka sprowadzona zostaje jedynie do roli drugorzędnego problemu.

Jak jednak zostanie przedstawione w tym rozdziale, coraz więcej osób angażuje się i podejmuje działalność na rzecz rozwoju i ochrony praw człowieka – na skalę lokalną, krajową i międzynarodową. Wykorzystują oni nowe taktyki dla wzmocnienia przestrzeni publicznej i zbudowania trwałej kultury poszanowania praw człowieka. Część z tych osób rozpoczyna działania na niewielką skalę – we własnych szkołach, wioskach i w zakresie pojedynczych spraw. Jeżeli jednak człowiek potrafi skutecznie osiągać umiarkowane cele, daje mu to doświadczenie niezbędne do zmierzenia się z wyzwaniami rozleglejszymi i bardziej wymagającymi. Tu właśnie nowe taktyki mogą odegrać zasadniczą rolę - dając ludziom narzędzie potrzebne do uczynienia kolejnego kroku.

— Murat Belge

Prezes

Helsińskie Stowarzyszenie Obywatelskie

Istanbul, Turcja

Obrońcy praw człowieka działają w różny sposób. Zajmują się zjawiskiem głodu, degradacji środowiska naturalnego czy też niesprawiedliwej polityki, innym razem koncentrując się na problemach dzieci, kobiet czy też mniejszości – wspólnym mianownikiem jest jednak nastawienie na budowanie świata, w którym wszystkie istoty ludzkie żyją w godności i bezpieczeństwie.

Międzynarodowe porozumienia, konwencje oraz traktaty podpisane na przestrzeni ostatnich kilku dekad stanowią widoczny krok naprzód, jednak same w sobie nie wystarczają. Jednostki jak i społeczności powinny zrozumieć prawa zawarte w tych aktach – przykładowo, do równości wobec prawa, swobody poruszania się oraz wolności od tortur – oraz jak je skutecznie egzekwować.

Pozostałe taktyki tego Podręcznika koncentrują się na naruszeniach, które mają nieuchronnie nastąpić lub już zostały dokonane oraz na naprawie szkód wyrządzonych naruszeniami. Taktyki te stanowią w większości wyraz podejścia długofalowego, które wzmacnia kulturę poszanowania praw człowieka. Jest to możliwe dzięki nastawieniu na pozyskiwanie dla działalności na rzecz praw człowieka nowych ludzi i organizacji, co nie tylko poszerza spektrum naszych możliwości, ale zapewnia ruchowi dodatkową legitymację. Taktyki te są ponadto nastawione na wspieranie współpracy jednostek i organizacji - wspólny wysiłek znaczy tu o wiele więcej suma oddzielnych wkładów. Wyposażają ludzi w niezbędne do tej pracy umiejętności. Wreszcie, dokonują tego poprzez budowanie szerokiego frontu świadomości istnienia owych praw, edukację w zakresie rozpoznawania naruszeń oraz uświadamianie ich niedopuszczalności.

Niektóre z opisanych taktyk odnoszą się do konkretnego problemu lub skupiają się na określonym prawie, lecz wiele z nich ma szerszy cel: budowanie fundamentów, instytucji, sojuszy, świadomości oraz postaw umożliwiających efektywną ochronę praw człowieka.

Taktyki w tym rozdziale zostały podzielone na cztery rozdziały:

1. **Taktyki budowy poparcia** angażują nowe osoby i grupy osób w działalność na rzecz ochrony praw człowieka;
2. **Taktyki współpracy** służą rozwojowi nowych i skutecznych partnerstw dążących do wywołania zmiany;
3. **Taktyki budowy potencjału** tworzą instytucje społeczne oraz system szkoleniowy dla promocji kultury praw człowieka;
4. **Taktyki kształtowania świadomości** edukują na temat praw człowieka.

TAKTYKI BUDOWY POPARCIA

Przesłanie ruchu na rzecz praw człowieka dociera najczęściej do tych, którym znajome są jego problemy i którzy już wcześniej wyrazili swoje zainteresowanie i wsparcie. Dotarcie do nowych osób i aktywizowanie ich wzmacnia nasz potencjał do bardziej skutecznego działania. Przynosi świeżą dawkę energii i pomysłów, otwiera niewykorzystane zasoby i zapewnia nowe kontakty. Im bardziej różnorodna jest grupa ludzi zmagających się z danym problemem, tym elastyczniej reagować będzie na zmiany okoliczności i tym trudniej będzie jej przeciwnikowi prowadzić skuteczną obronę. Aktywna, różnorodna

grupa osób zaangażowanych stanowi zasadniczy substrat prężnego ruchu na rzecz ochrony praw człowieka.

Taktyki opisane w tym rozdziale umożliwiają gromadzenie ludzi wokół idei poszanowania praw człowieka. Wyciągają oni rękę do osób i grup, które nigdy nie miały okazji zaangażować się w podobną działalność – ludzi młodych, lokalnych polityków oraz jednostki cieszące się szczególnym autorytetem w społeczności, jak przywódców religijnych, mających ogromny wpływ na postawy innych.

Młodzi przeciwko faszystom i rasizmowi: Wykorzystanie kultury popularnej do zaangażowania młodych ludzi w raportowanie na temat stanu ochrony praw człowieka

Warsztaty, grupy dyskusyjne i fora internetowe są powszechnie stosowanymi środkami podnoszenia świadomości społecznej i pozyskiwania nowych ludzi dla określonej idei. Techniki te mogą się jednak okazać niewystarczające, gdy idzie o przyciągnięcie uwagi niezwykle istotnej grupy docelowej, mianowicie – młodzieży. Działająca w Polsce organizacja postawiła na dwa skuteczne sposoby dotarcia do młodych ludzi – muzykę oraz sport.

Stowarzyszenie *Nigdy Więcej* wykorzystuje kulturę masową do budowy antyrasistowskiej sieci młodzieżowej w Polsce. Na koncertach rockowych i meczach piłki nożnej organizacja nawiązuje kontakt z dużymi grupami młodych ludzi i uświadamia im istnienie problemu. Następnie przeprowadza wśród nich rekrutację do sieci korespondentów, którzy monitorują i składają raporty na temat aktywności grup neofaszystowskich w ich rodzinnych miastach.

W ramach kampanii rockowej „Muzyka Przeciwko Rasizmowi”, *Nigdy Więcej* organizuje koncerty i wydaje na płytach CD kompilacje utworów polskich i zagranicznych wykonawców. Za pośrednictwem koncertów oraz wkładek do płyt *Nigdy Więcej* edukuje odbiorców na temat rozmiaru problemu ksenofobii w Polsce i wzywa do aktywnego zaangażowania się w działalność antyrasistowską.

Przed rozpoczęciem kampanii „Wykopmy rasizm ze stadionów”, stadiony drużyn piłkarskich były prawie całkowicie zdominowane przez ksenofobiczne subkultury. *Nigdy Więcej* publikuje w ramach kampanii czasopismo „Stadion” - antyrasistowski magazyn dla fanów piłki nożnej, wydała płytę CD, organizuje amatorskie turnieje piłkarskie i zapewnia transparenty i ulotki wykorzystywane podczas meczów do zademonstrowania swojej obecności innym grupom antyrasistowskim.

Poprzez kampanie skoncentrowane na młodzieży, *Nigdy Więcej* zaangażowała 150 wolontariuszy – korespondentów, których zadaniem jest składanie comiesięcznych raportów o rasistowskiej lub ksenofobicznej działalności w ich społecznościach lokalnych. *Nigdy Więcej* zbiera te raporty, publikuje w swoim miesięczniku i przekazuje do prasy polskiej i zagranicznej, co skutecznie przyczynia się do wzrostu świadomości problemu rasizmu w znacznie szerszej, niż kibice piłki nożnej oraz fani muzyki rockowej, grupie polskiego społeczeństwa.

Więcej o tej taktyce przeczytaj w zeszycie taktycznym dostępnym na stronie internetowej www.newtactics.org w dziale *Tools for Action* (Narzędzia Działania).

Nigdy Więcej wykorzystuje kulturę popularną, by zaangażować młodzież – grupę wykazującą wiele empatii, zazwyczaj jednak bezpośrednio niezaangażowaną – w działalność na rzecz poszanowania praw człowieka. Nie ogranicza się przy tym wyłącznie do koncertów i imprez sportowych. Kiedy osoba wyraża zainteresowanie, a następnie gotowość współpracy, organizacja zapewnia jej perspektywę rozwoju w formie wolontariatu. Adaptacja opisywanej taktyki może przynieść przewyższenie społecznej apatii względem różnych problemów. Warunek konieczny taktyki pozostaje jednak niezmienny: młodzi ludzie muszą czuć się osobiście związani z problemem, postrzegać go jako potencjalne zagrożenie dla nich samych.

Samo istnienie problemów takich, jak rasizm i ksenofobia jest często negowane przez władze i największe media w Polsce, jak i innych krajach Europy środkowej i wschodniej.

— Rafał Pankowski, *Nigdy Więcej*, Polska

Prawa człowieka na płaszczyźnie lokalnej: włączanie postanowień konwencji międzynarodowych do prawa miejscowego dla podnoszenia standardów ochrony praw człowieka w polityce lokalnej

Przedstawiciele władz lokalnych tworzący prawo miejscowe stanowią potencjalną wpływową grupę wsparcia ruchu na rzecz ochrony praw człowieka, rzadko jednak angażującą się w konkretne inicjatywy. W większości krajów lokalni urzędnicy nie są przyzwyczajeni do myślenia o swojej pracy w kategoriach ochrony praw człowieka, a ich codzienne czynności koncentrują się na kwestiach raczej odległych, jak zagospodarowanie przestrzenne, pozwolenia administracyjne i lokalny budżet. Instytut Kobiet dla Przywództwa Obywatelskiego i Rozwoju (*Women's Institute for Leadership and Development, WILD for Human Rights*) współpracuje z władzami lokalnymi w USA, by uświadomić urzędnikom, jak ważną rolę mogą odgrywać w kształtowaniu polityki ochrony praw człowieka. Aktywizuje także społeczności lokalne tworzące elektorat, przed którym urzędnicy ci są bezpośrednio odpowiedzialni.

WILD wykorzystuje Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) by promować praw człowieka na poziomie lokalnym.

W roku 1996 WILD rozpoczął kampanię na rzecz uchwalenia przez władze San Francisco, jako pierwszego miasta w USA, przepisów prawa lokalnego wdrażających zasady CEDAW. Aktywnie uczestnicząc w debacie publicznej na temat standardów ochrony praw człowieka w odniesieniu do dyskryminacji, jak i proponowanych środków jej społecznego przeciwdziałania, WILD podjął współpracę z urzędnikami, osobami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi skupionymi na problemach przemocy domowej, biedy oraz ochrony zdrowia.

Instytut zorganizował publiczne spotkanie, na którym aktywni członkowie społeczności miasta oraz lokalni urzędnicy mogli wysłuchać świadectw dotyczących łamania praw kobiet, jak i wypowiedzieć

się co do ich wizji wdrażania zasad CEDAW. Spotkanie miało ułatwić obecnym na nim liderom społeczności oraz urzędnikom magistratu objęcie kierownictwa nad inicjatywą, liczone również na wywołanie ich osobistego zaangażowania w sprawę.

Świadectwa dowodzące znaczenia CEDAW dla życia lokalnych kobiet zostały przedstawione urzędnikom władz miejskich na spotkaniu zorganizowanym jesienią 1997 roku. W kwietniu roku 1998 miasto uchwaliło przepisy zobowiązujące departamenty magistratu do rewizji swoich budżetów, polityki zatrudnienia oraz struktury przyznawania świadczeń pracowniczych pod kątem ochrony równości płci, na co zostały przyznane dodatkowe środki. Przepisy zostały ostatecznie wdrożone w roku 2003.

Na podstawie uchwalonych przepisów władze miejskie przeprowadziły kontrole Departamentów Robót Publicznych, Resocjalizacji Młodzieży i Dorosłych oraz Środowiska, jak i Radę ds. Wynajmu Lokali Mieszkalnych i Komisję ds. Sztuki. Departamenty te wprowadziły szereg zmian, polegających, przykładowo, na zatrudnianiu kobiet na stanowiskach tradycyjnie przeznaczonych dla mężczyzn czy instalowaniu świateł ulicznych w niebezpiecznych dzielnicach miasta.

WILD rozszerza obecnie zakres swojego działania, m. in. poprzez świadczenie doradztwa na rzecz innych organizacji pozarządowych w USA w przedmiocie lokalnego wdrażania postanowień CEDAW, jak i Międzynarodowej Konwencji w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej (CERD).

Kobiety dający świadectwo swoich doświadczeń na publicznych spotkaniach zapewne nigdy nie patrzyły na nie przez pryzmat łamania praw człowieka, podobnie jak urzędnicy miejscy San Francisco nie postrzegali swojej pracy w kategoriach wykonywania zobowiązań z tego zakresu. WILD nie tylko uświadomiło im te ramy, ale bezpośrednio zaangażowało ich w ruch na rzecz ochrony praw człowieka.

Opisywana taktyka pozwala na zmianę, krok po kroku, określonego wycinka mentalności społecznej, prowadząc do wprowadzania i monitorowania standardów ochrony praw człowieka. Organizacje społeczne prowadzące działalność w innych dziedzinach mogą również dojść do wniosku, że znalezienie sojuszników i budowanie grup wsparcia na poziomie lokalnym przyczyni się do wywołania pożądanych zmian - na poziomie nie tylko lokalnym, ale i ogólnokrajowym, a nawet globalnym.

Walka z napiętnowaniem społecznym: Angażowanie przywódców religijnych do pomocy osobom poddanym stygmatyzacji społecznej w związku z HIV i AIDS

Szacunek, jakim cieszą się przywódcy religijni są w wielu społecznościach umożliwia im wyznaczanie standardów moralnych, jakimi kierują się członkowie społeczności w życiu codziennym. W opisywanym przypadku tybetańscy mnisi i mniszki buddyjskie walczą z napiętnowaniem społecznym związanym z wirusem HIV oraz AIDS poprzez demonstrowanie właściwego zachowania względem osób chorych lub zakażonych, które inaczej zostałyby poddane ostracyzmowi społecznemu.

Projekt „Sangha Metta” szkoli buddyjskich mnichów i mniszki, by potrafili udzielić praktycznej oraz duchowej pomocy osobom chorym na AIDS lub zakażonym wirusem HIV, jaki i przełamywać mity, stereotypy oraz społeczną traumę otaczającą chorobę. Program prowadzony jest obecnie w Tajlandii, Kambodży, Laosie, Birmie, Bhutanie, Wietnamie, Chinach i Mongolii, otrzymuje wsparcie finansowe z UNICEF-u (Funduszu Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom) oraz organizacjom *AusAID*, *Open Society Institute* i *Burma Project*.

Dramatycznemu rozprzestrzenianiu się HIV i AIDS w Azji południowo-wschodniej towarzyszy brak wiedzy na temat dróg przenoszenia się choroby oraz dyskryminacja osób zakażonych i chorych.

Oparty na etycznych i religijnych naukach buddyzmu projekt „Sangha Metta” stworzony został w roku 1997 przez mnichów w Tajlandii i od tego czasu stanowi źródło inspiracji, wiedzy oraz wsparcia technicznego dla ruchu buddyjskiego przeciwko AIDS. „Sangha Metta” organizuje seminaria, warsztaty oraz wizyty w hospicjach dla chorych na AIDS dla przywódców buddyzmu, jak i innych religii. Uczestnicy trzy- do pięciodniowych szkoleń dowiadują się o sposobach prewencyjnej edukacji i podnoszenia świadomości społecznej, technikach organizacji pracy społecznej oraz budowania tolerancji i empatii. Razem dokonują oceny problemów w ich społecznościach i dochodzą do możliwych dróg ich rozwiązywania.

Przywódcy buddyjscy demonstrują właściwe zachowanie wobec dotkniętych członków społeczności, przykładowo spożywając posiłki przygotowane przez osoby cierpiące na HIV i AIDS. Społeczność pozostaje pod dużym wrażeniem tego prostego, lecz bardzo symbolicznego aktu, przełamującego powszechnie panujący lęk przed zakażeniem wirusem. Mnisi prowadzą również zajęcia medytacyjne dla osób z HIV i AIDS, odwiedzają ich w domach, edukują młodzież w zakresie choroby oraz otaczają opieką osierocone przez chorobę dzieci.

Mnisi i mniszki pracujące w „Sangha Metta” chcą skłonić członków swoich społeczności do respektowania praw człowieka innych poprzez demonstrowanie akceptacji i tolerancji grupie osób zwyczajowo znajdującej się poza nawiasem społeczności. Świątynie buddyjskie w Azji to duchowe centra wiosek, których mieszkańcy głęboko szanują mnichów i mniszki jako nauczycieli, powierników oraz wyznawców buddyzmu. Są oni stawiani za przykład prawego i etycznego zachowania. Chociaż nie w każdej kulturze jest to tak samo przyjęte, wyznawcy różnych religii często zwracają się do swoich przewodników duchowych po radę i wytyczne postępowania, co daje tym ostatnim możliwość angażowania swoich podopiecznych w działalność na rzecz praw człowieka.

„Sangha Metta” przełamało niedawno bariery religijne i prowadzi warsztaty również dla przewodników religii chrześcijańskich, hinduizmu i islamu.

W jaki sposób możesz zaktywizować przywódców Twojej społeczności?

Rozmawiałam z mnichami na temat ich roli w rozwiązywaniu problemów HIV i AIDS. Pytałam o ich koncepcje i studiowałam razem z nimi rękopisy buddyjskie. Doszli oni do wniosku, że HIV i AIDS to problem nie tylko zdrowotny, ale i socjoekonomiczny. Jako tradycyjni i religijni przewodnicy swoich społeczności, mnisi zdawali sobie sprawę ze swej potencjalnej roli w walce ze społecznymi i ekonomicznymi konsekwencjami wirusa.

— Laurie Maund, „Sangha Metta”, Tajlandia

Od drzwi do drzwi w poszukiwaniu sojuszników: Docieranie do potencjalnych sojuszników na rzecz praw człowieka za pośrednictwem kampanii rekomendacji

Wbrew powszechnemu stereotypowi, rozwiązaniem problemu przemocy domowej zainteresowane są nie tylko kobiety, ale i mężczyźni. Jedną z organizacji w Republice Południowej Afryki wykorzystuje innowacyjną taktykę, by zaangażować mężczyzn w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kampania „Codzienni Bohaterowie” (*Everyday Hero Campaign*) prowadzona w ramach Projektu „5 z 6-ciu” (*5-in-6 Project*) w Republice Południowej Afryki zwraca się do kobiet o wskazanie mężczyzn o jednoznacznie pozytywnym stosunku do kobiet, po czym przedstawia tym mężczyznom propozycję aktywnego włączenia się w ruch na rzecz ochrony praw kobiet.

Statystyki przemocy wobec kobiet w RPA należą do najwyższych na świecie wśród krajów nieznajdujących się w stanie wojny. Badania wykazały, że jeden mężczyzna na sześć stosuje tam przemoc wobec kobiety przynajmniej raz w swoim życiu. Celem projektu „5 z 6-ciu” jest więc dotarcie do pozostałych pięciu, którzy nigdy nie dopuścili się podobnych czynów. Projekt rozwinął wspomnianą kampanię, by odnaleźć tych mężczyzn i zaangażować w działalność. Wolontariusze projektu odwiedzają kolejne domy i mieszkania pytając kobiety o mężczyzn mających poprawny stosunek do kobiet. Razem z rekomendacjami przesłanymi pocztą, ponad 50 000 odpowiedzi wskazało „najlepszych” mężów, ojców, wujów, braci, dziadków i przyjaciół w całym kraju. Nazwiska i rekomendacje zostają wywieszane w lokalnych kościołach, rozprzestrzeniając wiedzę na temat kampanii i zwiększając jej popularność.

Ochotnicy ze sporządzonych list nazwisk zapraszani są na spotkania, gdzie dyskutowane są problemy lokalnych społeczności i w których uczestniczą mężczyźni o różnym wieku, doświadczeniu życiowym, pochodzeniu społecznym i sytuacji finansowej. Spotkania koncentrują się na wypracowaniu pokojowego i opartego na współpracy rozwiązania problemu przemocy wobec kobiet. Dodatkowe warsztaty pomagają mężczyznom uświadomić sobie złożoność stosunków pomiędzy płciami, zbudować pozytywny stosunek do samego siebie oraz poznać konstruktywne sposoby przeciwdziałania przemocy domowej. Wielu uczestników odczuwa wyraźny wzrost swojej wiedzy na temat przemocy domowej, jak i wzrost umiejętności angażowania innych mężczyzn w prowadzoną działalność. Wielu z nich działając w projekcie po raz pierwszy zajmuje otwarte stanowisko wobec kwestii przemocy domowej.

Poprzez znalezienie i zaangażowanie jednostek realizujących pozytywny męski wzorzec społeczny, Projekt „5 z 6-ciu” zbudował w społecznościach aktywne grupy wspólnie analizujące i szukające rozwiązań dla problemu przemocy domowej oraz innych problemów, bezpośrednio z niej wynikających.

Kampania przedstawiania rekomendacji pozwala na dotarcie do „potencjalnych sojuszników” – ludzi, którym zależy na rozwiązaniu danego problemu, niezaangażowanych jednak w bezpośrednią działalność. Brak aktywności może wynikać tu z nieutożsamiania się z problemem, z braku okazji do włączenia się w ruch na rzecz rozwiązania problemu, czy też z przynależności do struktury społecznej tradycyjnie niestykającej się z problemem.

Kiedy „5 z 6-ciu” zidentyfikuje owych biernych sojuszników, umożliwia części z nich aktywizację. Efekt pomnaża się samorzutnie: aktywni sojusznicy, wyposażeni w niezbędną wiedzę i techniki, nawiązują kontakt z innymi potencjalnymi sojusznikami, włączając w ten sposób kolejnych mężczyzn w ruch na rzecz ochrony praw kobiet.

Kto stanowi Twojego biernego sprzymierzeńca? Jaką taktykę należy zastosować, by uzyskać jego wsparcie i zaangażowanie?

Sieć poparcia dzięki SMS-om: Budowanie poparcia dla kampanii praw człowieka za pośrednictwem wiadomości tekstowych (SMS)

Nowoczesna technologia może zostać wykorzystana do podnoszenia świadomości problemów społecznych oraz zaangażowania dużej ilości ludzi - zwłaszcza młodych - w kampanie na rzecz praw człowieka.

Holenderski oddział *Amnesty International* wykorzystuje wiadomości tekstowe (SMS-y) do promowania członkostwa w organizacji wśród osób młodych, jak i propagowania swej Kampanii Przeciwko Torturom oraz apelowania o pilne poparcie innych kampanii. W rezultacie akcji SMS-owej ponad 500 nowych członków wstąpiło w szeregi organizacji, a ponad 5000 odpowiedziało na przesłane tą drogą informacje o tzw. „urgent actions”¹.

Taktyka została rozwinięta w roku 2001 w ramach prowadzonej przez *Amnesty International* Kampanii Przeciwko Torturom. Ilekroć niezbędna była natychmiastowa reakcja dla uchronienia kogoś przed torturami, holenderski oddział *Amnesty International* wysyłał wiadomości tekstowe na telefony komórkowe tysięcy osób, które wyraziły wcześniej zgodę na otrzymywanie SMS-owej subskrypcji Kampanii. Uczestnicy subskrypcji odpowiadali zazwyczaj w ciągu kilku godzin, co pozwalało AI na

---

¹ „Urgent action” to forma działania stworzona i stosowana przez organizację *Amnesty International*, polegająca na błyskawicznej mobilizacji jak największej ilości osób, by wywołać natychmiastowy, masowy protest przeciwko konkretnemu przypadkowi łamania praw człowieka (przyp. tłum).

błyskawiczne zgromadzenie tysięcy podpisów przeciwko przypadkowi tortur lub bezpośredniemu zagrożeniu nimi. Listy z podpisami były następnie przesyłane do władz państwa, w którym miało dojść do naruszeń.

Taktyka wprowadzona została dzięki Tunezyjczykowi będącemu w przeszłości uczestnikiem i beneficjentem „urgent action” oraz telewizji Al-Netherlands w czasie popularnego, emitowanego w sobotę wieczorem programu telewizyjnego, docierającego do 2,5 miliona odbiorców. Widzowie dowiedzieli się, że „pilna akcja” streszczona jest w zaledwie 160 znakach wiadomości SMS. By odpowiedzieć, wystarczyło wysłać krótkie „JA” (po holendersku „TAK”) ma numer 4777. Minutę później uczestnicy otrzymują kolejną wiadomość SMS informującą, ile osób wzięło dotychczas udział w akcji, a po jej zakończeniu SMS-a z informacją o jej rezultacie, np. wypuszczeniu zatrzymanej osoby.

Chociaż *Amnesty International* rzadko przypisuje sobie odpowiedzialność za poprawę sytuacji osób będących celem kampanii, około jedna trzecia kampanii kończy się sukcesem: wstrzymywane jest wykonanie wyroków śmierci, odnajdują się osoby, które „zniknęły”, ogłoszone zostają miejsca pobytu osób zatrzymanych. Zredukowano tym samym statystyki stosowania tortur, jak i zwiększono szanse poważnie chorych więźniów na otrzymanie opieki medycznej.

Co więcej, kampania przekonała wielu – być może nawet tysiące – młodych ludzi, że warto przyłączyć się do „urgent actions” organizowanych przez *Amnesty International*.

Wszystkie kampanie *Amnesty International* stanowią precyzyjną odpowiedź na sytuacje, w których ktoś potrzebuje pomocy. Wykorzystuje się tutaj taktykę prostych inicjatyw, w których uczestniczyć może znaczna ilość osób i które dają uczestnikom poczucie wpływu na zmianę sytuacji. Kampanie mają ponadto walor edukacyjny, przyczyniając się do budowy globalnej świadomości naruszeń praw człowieka takich, jak tortury. Technika wiadomości tekstowej wytworzyła powszechną i szybką reakcję w celu pomocy ofierze naruszeń, jednocześnie zwiększając wpływ edukacyjny *Amnesty* na angażujące się w celu poparcia akcji osoby.

Kampania SMS-owa zaangażowała młodych ludzi w ilości niemożliwej do osiągnięcia przez inne akcje. Młodzież, którą *Amnesty International* chce pozyskać dla swojej działalności bardziej niż jakąkolwiek inną grupę, stanowi najczęstszego i najliczniejszego użytkownika telefonów komórkowych. Wykorzystanie popularnego urządzenia kultury młodzieżowej pozwala w ten sposób na przyciągnięcie młodych aktywistów, których energia będzie stanowił poważny atut działalności organizacji.

Reformowanie policji: Edukacja funkcjonariuszy policji o ich roli w obronie praw człowieka
---

Brazylijska organizacja stosując taktykę kompleksowych szkoleń dla policjantów stara się wpłynąć na poprawę stosunków pomiędzy funkcjonariuszami policji a społecznościami, w których pracują.

Centrum dla Organizacji Obywatelskich Programów Edukacyjnych (*Centro de Assessoramento a Programas de Educação para a Cidadania*, CAPEC) prowadzi szkolenia dla funkcjonariuszy policji, by uświadomić im, jak zasadniczą rolę odgrywa policja w realizowaniu standardów ochrony praw człowieka. Podczas obejmujących wiele odrębnych kursów szkoleniach, kładzie się nacisk na powszechność praw człowieka – objęcia ich ochroną wszystkich obywateli, w tym samych policjantów. Dzięki temu uczestnikom łatwiej jest zrozumieć kluczową rolę policji, co prowadzi do poprawienia relacji ich ze społecznościami, jak i zwiększa skalę obywatelskiego zaangażowania.

Przypadki brutalności policji i stosowania przez nią tortur są w Brazylii szeroko rozpowszechnione. Dochodzi do tego wszechobecność korupcji, wynikająca po części z bardzo niskich pensji policyjnych. Celem CAPEC jest stworzenie systemu „interaktywnego bezpieczeństwa”, w którym działania z zakresu bezpieczeństwa publicznego planowane są i organizowane we współpracy z członkami społeczności lokalnej, a odpowiedzialność za realizację tych środków ponosi zarówno policja, jak i sama społeczność, co efektywnie wychodzi naprzeciw potrzebom obywateli.

Szkolenia prowadzone są w trzech dwudniowych modułach na przestrzeni sześciu miesięcy. W celu dotarcia do największej ilości odbiorców, CAPEC zwraca się do departamentów policji o wyznaczenie funkcjonariuszy, którzy po wzięciu udziału w szkoleniu będą w stanie podzielić się zdobytą wiedzą ze swoimi kolegami. Członkowie społeczności lokalnej uczestniczą w poszczególnych kursach wspólnie z policjantami.

Szkolenia CAPEC koncentrują się na zademonstrowaniu funkcjonariuszom ich istotnej roli w społeczeństwie oraz bezpośredniego wpływu wykonywanej przez nich pracy na życie jednostek i społeczności. Sami policjanci mogą w trakcie szkoleń wypowiedzieć się co do tego, jak kształtują się ich relacje z daną społecznością. Przekonują się także o pozytywnych stronach systemu „interaktywnego bezpieczeństwa”, np. bardziej efektywnym planowaniu oraz zwiększeniu bezpieczeństwa funkcjonariuszy.

Prowadzący szkolenie wykorzystują wiele przykładów i czytelnych odniesień do osobistych doświadczeń uczestników, skupiając się przede wszystkim na edukacji, a nie ocenie konkretnych zachowań. Dzięki technice dialogu funkcjonariusze czują się docenieni, jednocześnie ucząc się, jak poprawić stosunki ze społecznością.

Szkolenia CAPEC zostały jak na razie przeprowadzone w 25 stanach Brazylii² i objęły ponad 30 000 uczestników, głównie funkcjonariuszy policji kryminalnej, żandarmerii wojskowej, policji federalnej, policji drogowej i straży miejskiej. CAPEC współpracuje z władzami federalnym i stanowymi oraz magistratami.

O wyjątkowości taktyki CAPEC stanowi bezpośrednie zaangażowanie grupy odpowiedzialnej za dokonywanie naruszeń. Podejście to nie tylko przyczynia się do wzmocnienia kultury przestrzegania praw

---

² Brazylia jest państwem federalnym podzielonym administracyjnie na 26 stanów i jeden dystrykt federalny (przyp. tłum.).

człowieka, ale również efektywnie zmniejsza skalę dokonywanych naruszeń poprzez wytworzenie korzystnego klimatu społecznego, który umożliwia policji i społecznościom wspólne poszukiwanie rozwiązań problemów, przed którymi stoją.

Wchodząc w interakcję ze swoimi społecznościami funkcjonariusze stają się nauczycielami, zwłaszcza dla tych młodych ludzi, którzy nie posiadają przykładu, za którym mogliby podążać.

Szczególnie obrazowa jest w tym kontekście historia związana z jedną z dzielnic Macapá. Okolica ta była uważana za bardzo niebezpieczną z uwagi na gangi młodocianych, niepokojące mieszkańców. Kiedy w dzielnicy wprowadzony został system „interaktywnego bezpieczeństwa”, przydzielony do jego nadzoru kapitan policji dowiedział się, kto jest przywódcą najgroźniejszego z gangów i zaprosił go na spotkanie. Po kilku rozmowach policjantowi udało się nawiązać więź z nastolatkiem, skutecznie wcielając się w rolę nauczyciela, jak i autorytetu.

Bardzo prawdopodobne, że chłopiec ten nigdy w życiu nie zetknął się z osobą, która mogłaby być dla niego wzorem do naśladowania. Dziś jest on sojusznikiem policji, a dzięki jego pozycji w grupie również wielu innych młodych członków gangów podjęło współpracę z funkcjonariuszami. Dzielnica stała się tym samym bezpieczniejsza i spokojniejsza. Kapitan policji zrozumiał natomiast, jak ważna jest jego rola jako nauczyciela i autorytetu, oraz że jego praca w społeczności może przynieść realną zmianę.

— Rosa Almeida, CAPEC, Brazylia